

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1484/2024
27.06.2024 године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Марине Милановић и Весне Станковић, чланова већа, у парници из радног односа тужилаца АА из ... и ББ из ..., које заступа Мирјана Ћирковић Мидић адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство унутрашњих послова, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради исплате, одлучујући о ревизијама тужилаца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3264/22 од 08.09.2023. године, на седници одржаној 27.06.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3264/22 од 08.09.2023. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3264/22 од 08.09.2023. године у делу става првог изреке и у ставу другом изреке и пресуда Првог основног суда у Београду П1 3186/17 од 21.09.2021. године, исправљена решењем истог суда П1 3186/17 од 22.07.2022. године које је исправљено решењем истог суда П1 3186/17 од 09.11.2022. године, у ставовима другом, трећем и четвртном изреке и допунско решење Првог основног суда у Београду П1 3186/17 од 03.01.2024. године, тако што се усвајају тужбени захтеви тужилаца за накнаду штете по основу трошкова рада и боравка на терену (теренски додатак) у периоду од 10.11.2014. до 10.11.2017. године, па се **ОБАВЕЗУЈЕ ТУЖЕНА да исплати:**

– **тужиоцу АА 389.977,30 динара укупно, и то за:**

- април 2015. године износ од 24.559,20 динара са законском затезном каматом од 01.06.2015. године до исплате,
- мај 2015. године износ од 6.139,80 динара са законском затезном каматом од 01.07.2015. године до исплате,
- јун 2015. године износ од 13.814,55 динара са законском затезном каматом од 01.08.2015. године до исплате,
- јул 2015. године износ од 24.559,20 динара са законском затезном каматом од 01.09.2015. године до исплате,
- август 2015. године износ од 23.024,25 динара са законском затезном каматом од 01.10.2015. године до исплате,
- септембар 2015. године износ од 13.814,55 динара са законском затезном каматом од 01.11.2015. године до исплате,
- октобар 2015. године износ од 10.744,65 динара са законском затезном каматом од 01.12.2015. године до исплате,

-ноцембар 2015. године износ од 21.489,30 динара са законском затезном каматом од 01.01.2016. године до исплате,
-децембар 2015. године износ од 1.534,95 динара са законском затезном каматом од 01.02.2016. године до исплате,
-јануар 2016. године износ од 24.559,20 динара са законском затезном каматом од 01.03.2016. године до исплате,
-фебруар 2016. године износ од 9.209,70 динара са законском затезном каматом од 01.04.2016. године до исплате,
-март 2016. године износ од 24.559,20 динара са законском затезном каматом од 01.05.2016. године до исплате,
-април 2016. године износ од 3.069,90 динара са законском затезном каматом од 01.06.2016. године до исплате,
-мај 2016. године износ од 6.139,80 динара са законском затезном каматом од 01.07.2016. године до исплате,
-јун 2016. године износ од 21.489,30 динара са законском затезном каматом од 01.08.2016. године до исплате,
-јул 2016. године износ од 10.744,65 динара са законском затезном каматом од 01.09.2016. године до исплате,
-август 2016. године износ од 1.534,95 динара са законском затезном каматом од 01.10.2016. године до исплате,
-септембар 2016. године износ од 24.559,20 динара са законском затезном каматом од 01.11.2016. године до исплате,
-октобар 2016. године износ од 23.024,25 динара са законском затезном каматом од 01.12.2016. године до исплате,
-ноцембар 2016. године износ од 23.024,25 динара са законском затезном каматом од 01.01.2017. године до исплате,
-фебруар 2017. године износ од 7.674,75 динара са законском затезном каматом од 01.04.2017. године до исплате,
-март 2017. године износ од 13.814,55 динара са законском затезном каматом од 01.05.2017. године до исплате,
-април 2017. године износ од 1.534,95 динара са законском затезном каматом од 01.06.2017. године до исплате,
-мај 2017. године износ од 23.024,25 динара са законском затезном каматом од 01.07.2017. године до исплате,
-јун 2017. године износ од 9.209,70 динара са законском затезном каматом од 01.08.2017. године до исплате,
-јул 2017. године износ од 9.209,70 динара са законском затезном каматом од 01.09.2017. године до исплате,
-септембар 2017. године износ од 7.674,75 динара са законском затезном каматом од 01.11.2017. године до исплате,
-октобар 2017. године износ од 6.139,80 динара са законском затезном каматом од 01.12.2017. године до исплате,
- тужиоцу **ББ 42.978,60 динара укупно, и то за:**
-август 2016. године износ од 21.489,30 динара са законском затезном каматом од 01.10.2016. године до исплате,
-септембар 2016. године износ од 1.534,95 динара са законском затезном каматом од 01.11.2016. године до исплате,
-ноцембар 2016. године износ од 3.069,90 динара са законском затезном каматом од 01.01.2017. године до исплате,
-јануар 2017. године износ од 7.674,75 динара са законском затезном каматом од 01.03.2017. године до исплате,

-јун 2017. године износ од 7.674,75 динара са законском затезном каматом од 01.09.2017. године до исплате,
-октобар 2017. године износ од 1.534,95 динара са законском затезном каматом од 01.12.2017. године до исплате, а
- обојници тужилаца и 482.786,00 динара на име трошкова целог поступка, све у року од осам дана од дана достављања ове пресуде.

НЕ ДОЗВОЉАВА се одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3264/22 од 08.09.2023. године.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3264/22 од 08.09.2023. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 3186/17 од 21.09.2021. године, исправљеном решењем истог суда од 22.07.2022. године, које је исправљено решењем од 09.11.2022. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да исплати тужиоцу АА новчане износе на име додатка на плату по основу приправности наведене у том ставу изреке за април, јул и август закључно са новембром 2015. године, затим за јануар, фебруар, март, мај, јун, септембар, октобар и новембар 2016. и март 2017. године, сваки са законском затезном каматом од дана доспелости до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је захтев истог тужиоца да му тужена исплати новчане износе по основу теренског додатка наведене у том ставу изреке за периоде април 2015. закључно са новембром 2016. и фебруар до јула, као и септембар и октобар 2017. године, сваки са законском затезном каматом од дана доспелости сваког износа до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ББ да му тужена исплати новчане износе по основу теренског додатка наведене у том ставу изреке за август, септембар и новембар 2016. и јануар, јул и октобар 2017. године, сваки са законском затезном каматом од дана доспелости сваког износа до исплате. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да исплати тужиоцу АА 148.300,00 динара на име трошкова поступка са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3264/22 од 08.09.2023. године, ставом првим изреке, одбијене су жалбе тужилаца и тужене и потврђена означена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка. Ставом трећим изреке, укинута је допунско решење првостепеног суда од 09.11.2022. године о трошковима поступка и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену благовремено су изјавили ревизију, позивајући се на одредбе члана 404. Закона о парничном поступку (посебна ревизија), тужиоци (у делу којим су одбијени њихови тужбени захтеви за исплату теренског додатка) и тужена (у делу којим је усвојен тужбени захтев за исплату додатка за приправност за тужиоца АА).

Посебна ревизија је, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23), изузетно правно средство које се може изјавити због погрешне примене материјалног права против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом. О дозвољености посебне ревизије одлучује Врховни суд, ценећи потребу одлучивања о том правном средству због разматрања правних питања од општег интереса или у

интересу равноправности грађана, уједначавања судске праксе или новог тумачења права.

У погледу ревизије тужилаца, Врховни суд налази да су испуњени услови за одлучивање о ревизији као изузетно дозвољеној, јер су основани ревизијски наводи о различитом поступању судова у истој правној ствари, што указује на потребу одлучивања ради уједначавања судске праксе, односно уједначеног тумачења и примене права, због чега је одлучено као у првом ставу изреке, на основу члана 404. став 2. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су запослени код тужене, на пословима полицајца у Одреду жандармерије и Јединици ... Тужиоци су послове обављали у ..., а почев од 2014. године више пута годишње су упућивани на теренски рад, и то тужилац АА на подручије Копнене зоне безбедности Зајечар, на бугарску границу и наставне центре за обуку Кула и Пасуљанске ливаде, где је био на располагању и након радног времена (приправност), а тужилац ББ је два пута упућиван на теренски рад, први пут у Рудинце, а други пут у затвор у Пожаревцу и два пута је ишао на обуку у Наставни центар Митрово поље у Орашцу и објекту војне касарне. Тужиоци су на терен упућивани на основу писаног налога непосредно постављеног, а на терену су остајали око 15 дана, када су били радно ангажовани осам сати ефективно у континуитету, а након осам часова ефективног рада морали су да буду у униформи ради евентуалног позива за какву акцију. Тужена тужиоцу АА није одобравала слободне дане или сате за остварене часове приправности. Тужиоци се нису писмено обраћали туженој ради остваривања права на исплату накнада по основу приправности и теренског додатка. Вештачењем је утврђено да је у периоду од 10.11.2014. до 10.11.2017. године тужилац АА имао укупно 2.752,00 сати приправности, што чини нето износ накнаде за приправност од 123.230,53 динара и да је на терену провео 254 дана, што чини нето износ теренског додатка од 389.877,30 динара. У истом периоду тужилац ББ није имао исказаних часова приправности у евиденцији дневних распореда рада и рада у копненој зони безбедности на посебном задатку, а био је на терену 28 дана укупно, те за њега накнада за теренски додатак износи 42.978,60 динара.

На основу утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужбени захтев тужиоца АА за исплату увећане зараде за приправност основан, а да су неосновани захтеви обојице тужилаца за накнаду теренског додатка. Одлуке о неоснованости тужбених захтева за накнаду теренског додатка нижестепени судови су образложили тиме да се дневна накнада запосленом за повећане трошкове рада и боравка на терену исплаћује када се за то стекну прописани услови, односно када овлашћено службено лице изда државном службенику налог за службено путовање у земљи, тј. рад ван службених просторија пре него што запослени пође на службено путовање, односно на терен и да, сходно одредбама Закона о државним службеницима, запослени ово право остварује захтевом поднетим функционеру који руководи државним органом, те да стога о наведеном праву запосленог у Министарству унутрашњих послова не одлучује суд, већ руководилац државног органа у управном поступку. Основ за исплату те накнаде у парници је, према ставу нижестепених судова, коначно решење надлежног органа тужене о признавању тог права, донето по захтеву

запосленог, које послодавац није извршио, у ком случају постоји грађанскоправна одговорност послодавца за штету коју запослени трпи због неправилног рада органа, па тужиоци не могу да остваре право на исплату ових трошкова у судском поступку с позивом на непосредну примену општег прописа - члана 39. Посебног колективног уговора за државне органе. Будући да тужиоци у конкретном случају нису доказали да су се обраћали руководиоцу државног органа за признање права на накнаду трошкова рада и боравка на терену, нижестепени судови су захтеве тужилаца за исплату накнаде на име теренског додатка сматрали неоснованим.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају је погрешно примењено материјално право којим је уређен рад на терену, који се по природи посла врши изван службених просторија, а на који се запослени, по налогу овлашћеног лица, упућује да изврши службени посао и за који се запосленом исплаћује накнада трошкова рада и боравка на терену (теренски додаток).

Законом о полицији („Службени гласник РС“, бр. 101/05 ... 64/15) који је био на снази у периоду за који тужиоци потражују накнаду штете због неисплаћеног теренског додатка прописано је да запослени има право на додаток на плату за додатно оптерећење на раду (члан 147а) и да полицијском службенику припада накнада трошкова боравка на терену која се ближе уређује актом министра уз сагласност Владе (члан 147б).

Посебним колективним уговором за полицијске службенике („Службени гласник РС“, бр.18/11, 46/14) уговорено је право запосленог на накнаду трошкова рада и боравка на терену (члан 33), а одредбом члана 47. истоименог колективног уговора („Службени гласник РС“, бр. 22/15, 70/2015) предвиђено је да се на права и обавезе полицијских службеника када је то за њих повољније примењују одредбе Посебног колективног уговора за државне органе („Службени гласник РС“, бр. 25/15) са анексом Посебног колективног уговора („Службени гласник РС“ бр. 50/15 – 22), којима је прописано да запослени има право на накнаду трошкова ради и боравка на терену (теренски додаток) која износи 3% просечне месечне зараде запосленог у привреди Републике Србије, према последњем коначном објављеном податку Републичког органа надлежног за послове статистике, на дан исплате (члан 39). Исто право предвиђено је за државног службеника и намештеника и одредбом члана 44. Уредбе о накнади трошкова и отпремнине државних службеника и намештеника („Службени гласник РС“ бр. 98/2007). У складу са одредбом члана 256. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 - одлука Уставног суда), општи, посебни колективни уговори и колективни уговори код послодавца примењују се непосредно и обавезују све послодавце који су у време закључења колективног уговора били учесници колективног преговарања.

Како је предмет парнице имовинскоправни захтев за накнаду штете на име неисплаћеног теренског додатка по основу рада изван службених просторија и боравка на терену по налогу овлашћеног лица и према дневном распореду рада, то су се стекли услови за накнаду трошкова по наведеном основу, јер је тужени послодавац у обавези да непосредно примењује посебан колективни уговор (важећи у спорном периоду) донет у складу са законом и одредбе Уредбе о накнадама и другим примањима запослених у државним органима и изабраних, односно постављених лица, којим су предвиђени услови и параметри за одређивање висине тих трошкова, услед чега претходно обраћање послодавцу за остваривање тог права подношењем писаног захтева, није услов за покретање судског поступка. Према томе, да ли ће руководиоци органа о том праву да одлучују посебним решењем за сваког запосленог појединачно,

против код појединачног акта је дозвољена жалба у управном поступку и обезбеђена судска заштита у упоравном спору, није од утицаја на обавезу исплате накнаде теренског додатка. Имајући у виду да је тужена својим незаконитим радом (неисплаћивањем припадајуће накнаде по основу теренског додатка у одређеном периоду) проузроковала штету тужиоцима, тужена је у обавези да ову штету накнади на основу чл. 154. став 1. и 172. став 1. Закона о облигационим односима.

Из наведених разлога на основу члана 416. став 1. Закона о парничном поступку одлучено је као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије којом тужена оспорава одлуку којом је усвојен тужбени захтев тужиоца АА за исплату додатка за приправност, Врховни суд је нашао да није испуњен ниједан од услова за одлучивање о ревизији тужене као изузетно дозвољеној, јер пресуђењем у овој парници није одступљено од правног става који је овај суд изразио у својим бројним одлукама, којима је расправљено питање права полицајаца и овлашћених службених лица на увећану плату по основу дежурства ван радног времена (приправност).

Приправност, као посебан облик рада ван радног времена у ком запослени мора бити стално доступан да би, ако настане потреба, извршио неку неодложну интервенцију, у знатној мери ограничава слободу кретања запосленог, те се за овај статус запосленима додељује одређена надокнада јер такав запослени у сваком моменту може бити позван на рад, а дежурство ван радног времена врши се искључиво у циљу обављања посла. Тужена послодавац је обавезана на исплату тражене накнаде тужиоцу АА јер је у обавези да непосредно примењује посебан колективни уговор (важећи у спорном периоду) донет у складу са законом и Уредбу о накнадама и другим примањима запослених у државним органима изабраних, односно постављених лица, којом су прописани услови и параметри за одређивање висине те накнаде, због чега претходно обраћање послодавцу за остваривање тог права подношењем писаног захтева није услов за покретање судског поступка. Према томе, да ли ће руководиоци органа о том праву да одлучују посебним решењем за сваког запосленог појединачно, против ког појединачног акта је дозвољена жалба у управном поступку и обезбеђена судска заштита у упоравном спору, није од утицаја на обавезу исплате ових накнада. О захтеваној накнади тужиоца АА нижестепени судови су одлучили уз примену материјалног права која је у складу са правним схватањем израженим кроз одлуке овог суда у којима је одлучивано у предметима са истим или битно сличним чињеничним стањем и правним основом. Пошто у конкретном случају не постоји потреба ни за разматрањем правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, нити за новим тумачењем права, нису испуњени услови из члана 404. став 1. ЗПП да би изузетно било дозвољено одлучивање о посебној ревизији тужене, због чега је одлучено као у ставу трећем изреке, на основу члана 404. став 2. ЗПП.

Испитујући дозвољеност ревизије тужене у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужене недозвољена.

У парницама из радних односа, према члану 441. ЗПП, ревизија је увек дозвољена у споровима о заснивању, постојању и престанку радног односа. Уколико се у таквим парницама тужбени захтев односи на потраживање у новцу, као што је реч у овом случају, дозвољеност ревизије се оцењује на основу члана 403. став 3. ЗПП, којом је прописано да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијанег дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба у овој парници из радног односа поднета је 15.11.2017. године, када је динарска противвредност евра по средњем курсу НБС износила 118,5471, док је вредност предмета спора побијаног дела правноснажне пресуде 123.230,53 динара, што је очигледно износ нижи од 40.000 евра. Имајући у виду да се у конкретном случају ради о имовинскоправном спору о новчаном потраживању у коме вредност предмета спора очигледно не прелази имовински цензус за дозвољеност ревизије, Врховни суд је утврдио да је ревизија тужене недозвољена у смислу члана 403. став 3. ЗПП, због чега ју је одбацио ставом четвртим изреке, на члана 413. ЗПП.

Одлука о трошковима целог поступка донета је на основу члана 165. став 1. у вези с чл. 153. став 1. и 154. став 1. ЗПП и одредаба таксене и Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, у оквиру стављеног захтева, имајући у виду да повећање од 50% на име заступања два тужиоца. Трошкови се односе на састав две тужбе у износима од по 9.000,00 динара, пет образложених поднесака по 13.500,00 динара, састав жалбе 27.000,00 динара и ревизије 40.500,00 динара, на заступање од стране адвоката на по пет одржаних рочишта у износима од по 15.750,00 динара и пет неодржаних рочишта од по 7.875,00 динара, као и на издатке за вештачење од 35.000,00 динара и судску таксу у износима од: по 5.900,00 динара на тужбу и првостепену пресуду за сваког тужиоца, по 23.400,00 динара на жалбу и пресуду по жалби, 35.196,00 динара на ревизију тужиоца АА и 52.983,00 динара на одлуку по тој ревизији и 7.224,00 динара на ревизију тужиоца ББ и 10.858,00 динара на одлуку по тој ревизији.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић